

Zihin Yetersizliđi ve Otizm Spektrum Bozukluđu

ZY: Tanım, sınıflama, yaygınlık ve nedenler

II

Özel Eğitim I

İçerik

1

ZY-I
Tanım

2

II
Sınıflama

ZY'nin Tanımı

- Çağlar boyunca değişen tanımlar,
  - ZY olan bireylere bakış açısını da etkilemiş,
  - Sağlanan hizmetlerde farklılıklara yol açmıştır
- 13. yy → idiot: Yunanca «toplumsal yaşam içinde yer alamayan»
- 19. yy → ağır yetersizlikleri olanlar idiot, hafif yetersizlikleri olanlar embesil (Yunanca zayıf-güçsüz) olarak nitelendirildi
- 19. yy sonunda moron (Yunanca aptal anlamına gelen) sözcüğü hafif düzeyde ZY olanlar için kullanılmaya başlandı

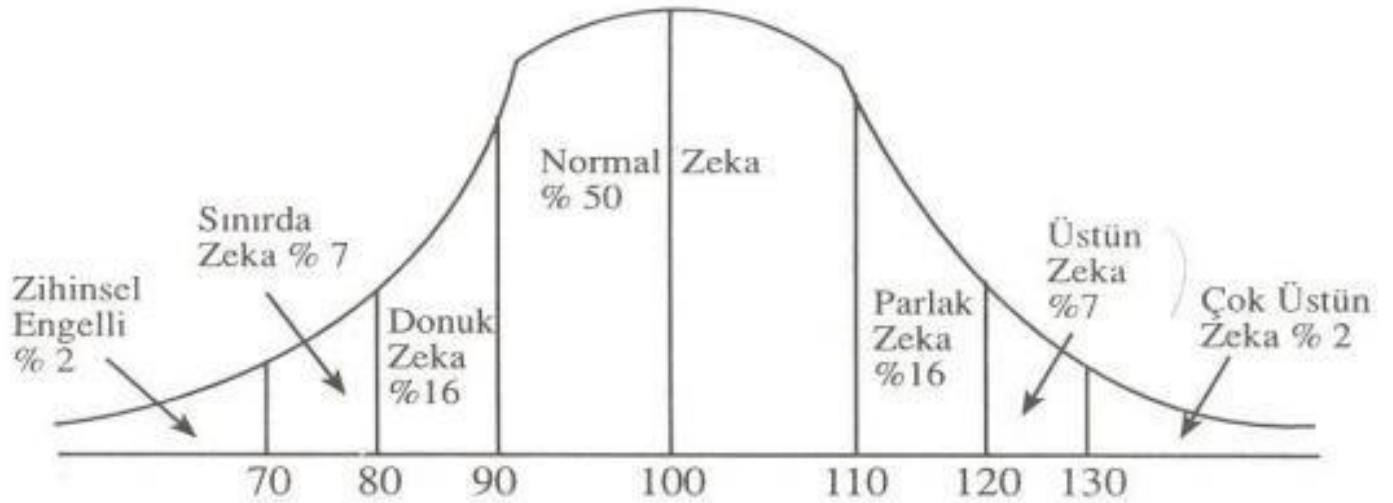
ZY'nin Tanımı (*devamı*)

- Bu terimler, etiketlemeye ve düşük beklentilere yol açmıştır.
- 1960'larda eğitilebilir zihinsel engelliler
öğretilebilir zihinsel engelliler
- 1970lerde zeka geriliği
- Türkiye'de 1960'larda «geri zekalı» terimi kullanılmıştır

ZY'nin Tanımı- Günümüzde

- Zihinsel işlevlerde belirgin sınırlılıklar ile uyumsal davranışlarda yetersizlik gösteren (gelişim dönemlerinde) ortaya çıkan bir yetersizliktir
  - Zihinsel becerilerin uygun bir ölçme aracı ile ölçülmüş ve ortalamanın 2 SS altında performans gösteren
  - Uyumsal becerileri (sosyal beceriler, dil iletişim, toplumsal beceriler) yaşıtlarından geri
  - 18 yaşından önce ortaya çıkmalı

Zihinsel işlevler

Uyumsal davranışlar

- Bireyin kendi yaş grubundan beklenen ve içinde bulunduğu toplumun beklentilerine cevap veren davranışları gösterebilmesi için gerekli beceriler
  - Yemek yeme
  - Giyinme
  - okuma-yazma becerileri
  - Kurallara uyma

Gelişim dönemi

- 18 yaşından önce ortaya çıkma

Sınıflama

- Psikolojik sınıflama
- Eđitsel sınıflama
- Destek türüne göre sınıflama

Psikolojik Sınıflama

- HDZY: ZB 50-55, gelişimleri normale yakın olabilmektedir.
- ODZY: ZB 35-40 ile 50-55 arasında, dilde ve sosyal-duygusal becerilerde gerilik, PD görülmesi, akademik becerilerde yetersizlik
- ADZY: ZB 20-25 ile 35-40 arasında, doğum ya da hemen sonrasında fark edilebilmektedir
- Çok ADZY: AB 20-25'in altında olan bireyler, çoklu yetersizlik, çocukluk döneminde ölüm oranı yüksek

Eđitsel Sınıflama

- *Eğitilebilir*: ZB 50-54 ile 70-75 arası, akademik çalışmalarda gerilik
- *Öğretilebilir*: ZB 25-35 ile 50-55 arası, temel akademik becerilerde gerilik (ODZY olanlara eř), günlük yaşam etkinliklerini yerine getirebilirler
- *Ağır ya da çok ağır derecede*: ZB 35'in altında, yoğun desteğe gereksinim duyarlar

Destek Türlerine Göre Sınıflama

- *Aralıklı destek alanlar:* Birey ihtiyaç duyduğunda destek sağlanır, belli yaşam dönemleri ve geçişlerde desteğe gereksinim duyarlar
- *Sınırlı destek alanlar:* Uzun ve yoğun destek gereksinimi, destek aralıklı değildir ancak belirli bir zamanla sınırlıdır. (kısa süreli iş eğitimi, yetişkinliğe geçiş)

Destek Türlerine Göre Sınıflama (*devam*)

- *Yoğun, geniş destek alanlar:* İş ya da okul gibi toplumsal yaşama katılımında sürekli desteğe gereksinim duyanlar
- *Yaygın destek alanlar:* Sürekli, yüksek yoğunlukta yaşamın her alanında desteğe gereksinim duyanlar

Türkiye'de Sınıflama

- *Hafif düzeyde ZY*
- *Orta düzeyde ZY*
- *Ağır düzeyde ZY*
- *Çok ağır düzeyde ZY*